DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.594/2010/6. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítélőtábla a dr. K. L. pártfogó ügyvéd (címe) által képviselt I.rendű felperes neve címe) I. rendű és II.rendű felperes neve (címe) II. rendű felpereseknek, a dr. Helmeczi András ügyvéd ügyintézése mellett a dr. Helmeczi Ügyvédi Iroda (4025 Debrecen, Barna utca 1. II/12.) által képviselt I.rendű alperes neve (címe) I. rendű és II.rendű alperes neve (címe) II. rendű alperesek ellen személyhez fűződő jog megsértése miatt indított perében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 6.P. 20.360/2009/57. számú ítélete ellen az alperesek részéről 59. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részét részben megváltoztatja, és a felperesek javára személyenként fizetendő marasztalás tőkeösszegét 150 000 (százötvenezer) Ft-ra leszállítja azzal, hogy ez után 2008. november hó 4. napjától fizetendő a késedelmi kamat. Kötelezi a felpereseket, hogy fizessenek meg személyenként 15 napon belül 18 750 (tizennyolcezer-hétszázötven) Ft perköltséget az alpereseknek; az I. rendű alperes által külön felhívásra megtérítendő kereseti illeték összegét 21 000 (huszonegyezer) Ft-ra, míg az állam által előlegezett költség általa megfizetendő összegét 24 860 (huszonnégyezer-nyolcszázhatvan) Ft-ra leszállítja. A felpereseket képviselő pártfogó ügyvéd díját az alperesek 17,5 %-ban kötelesek viselni egyetemlegesen, s azt 82,5 %-ban az állam viseli; egyebekben az ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi a felpereseket, hogy fizessenek meg 15 napon belül az I. rendű alperesnek 36 500 (harminchatezer-ötszáz) Ft, míg a II. rendű alperesnek 12 500 (tizenkétezer-ötszáz) Ft másodfokú perköltséget; a felperesek pártfogó ügyvédjének a díját az alperesek 60 %-ban kötelesek viselni egyetemlegesen, azt 40 %-ban az állam viseli.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperesek testvérek, míg az 1999. július hó 22. napján elhalálozott **C. G.** édesapjuk testvérei az alperesek. Az alperesek édesapja - aki a felperesek nagyapja - id. **C. G.** 1982. novemberében hunyt el, temetését házastársa intézte, aki kétszemélyes sírhelyet váltott a **Y-i** Köztemetőben, a néhait ide helyezték örök nyugalomra. A felperesek szüleinek házasságát a **Y-i** Városi Bíróság az 1994. december hó 1. napján kelt és első fokon jogerőre emelkedett ítéletével felbontotta, ám a szülők ezt követően is - néhai **C. G.** 1999. július hó 22. napján bekövetkezett haláláig - közös háztartásban, élettársi kapcsolatban éltek az akkor még kiskorú felperesekkel. Néhai **C. G.** temetését édesanyja, néhai id. **C. G.**né intézte, ennek során a **Y-i** Köztemetőben kétszemélyes sírhelyet váltott, amire rendelkezési jogot szerzett 25 év időtartamra; a felperesek édesapját - aki nem rendelkezett a temetésének helyéről és arról, hogy kivel kíván egy sírban nyugodni - ide helyezték örök nyugalomra. A felperesek édesapjának sírját döntően az alperesek és az édesanyja gondozták, valamint azt a felperesek is rendszeresen, hozzávetőlegesen évi tíz alkalommal látogatták. Néhai **C. G.** halálát követően a felperesi és az alperesi család közötti kapcsolat elhidegült. Néhai id. **C. G.**né még életében az alperesek felé szóban kinyilvánította azt a kívánságát, hogy halála után a felperesek édesapjával egy sírba temessék; ez a felperesek előtt nem volt ismeretes. Néhai id. **C. G.**né 2008. október hó 25. napján elhunyt, temetését az alperesek intézték, akik úgy határoztak, hogy az elhunytat a felperesek édesapjának nyughelyéül szolgáló sírba temettetik. A temetést megelőzően erről a felpereseket nem értesítették, a felperesek hozzájárulását ehhez nem kérték. Ilyen irányú értesítés esetén a felperesek a hozzájárulásukat megtagadták volna, mert az édesapjuk sírhelyében meglévő további egy temetési helyre halála után az édesanyjukat kívánták eltemetni.

Néhai id. **C. G.**né temetésére 2008. november hó 3. napján került sor a **Y-i** Köztemetőben kb. 40 gyászoló, köztük a felperesek és édesanyjuk jelenlétében. A felperesek és a gyászolók jelentős része előtt a temetés közben derült ki: a felperesek édesapjának sírhelyét megnyitották, hogy a néhait oda temessék. A felperesek érzelmileg felindult állapotban az édesanyjukkal együtt a szertartást elhagyták. A gyászolók közül többen is megbotránkoztak és volt, aki hangos szóval a szertartás rendjét és méltóságát zavaró módon ennek hangot adott. A temetés ezen körülményei a felperesek baráti, ismerősi és lakókörnyezetében utóbb szóbeszéd tárgyává váltak. Az események mindkét felperesnél a jelenlegi időpontig is feldolgozatlan érzelmi hátrányt indukáltak, önbecsülésükben, emberi méltóságukban súlyosan sértve érzik magukat azért, mert az alperesek megfosztották őket azon szándékuk megvalósításától, hogy a szüleiket a jövőben egy sírban tudhassák nyugodni. 2009. év végén mindketten pszichiáterhez fordultak, ahol átmeneti gyógyszeres kezelésben részesültek. Az I. rendű felperest szenzitív beállítottság, érzékenység és szorongásra való hajlam jellemzi, melynek hátterét képezi, hogy nehezen találja meg helyét a világban, ám ez a pszichés probléma független a perbeli eseményektől, amelyek számára önérzeti sérelmet jelentettek, ennek részét képezi a családja tekintélyének kisebbítésében manifesztálódó hátrány érzete. Alap személyiségjegyei eredményeképpen az őt ért környezeti hatásokra érzékenyebben reagál, a perbeli események hatására így szorongásai felerősödtek. Általános közérzeti és hangulati élete a perbeli eseményekkel

okozati összefüggésben tartósan visszaesett. A II. rendű felperes alapszemélyiségében hasonló szorongásos-depresszív tünetek jellemzőek, melyek hátterében ugyancsak a perbeli eseményektől független körülmények állnak. A perbeli események nála szintén érzelmi sérelmet okoztak, melynek lényege, hogy devalváltnak érzi gyökereit, azt a családot, amelyből ő és testvére származnak. Személyiségjegyei szintén fokozottan érzékennyé teszik arra, hogy az őt ért sérelmeket az átlagosnál nehezebben dolgozza fel, a perbeli esemény hatására pedig a személyiségében alapvetően meglévő szorongás, hangulati esendőség jegyei felerősödtek. Közérzete és hangulati élete a perbeli eseményekkel okozati összefüggésben szintén tartósan visszaesett.

A felperesek módosított kereseti kérelmükben annak megállapítását kérték, hogy „a néhai özv. **C. G.**né, mint nagymama 2008. november hó 3. napján megtartott temetése, holttestének - az alperesek felróható magatartása következtében megvalósuló - a néhai **C. G.**, mint felperesek édesapja mellé történő elhelyezése az édesapa, valamint a felperesek kegyeleti jogát, az édesapa emlékének a megsértését, valamint a hozzátartozók emberi méltóságából fakadó önbecsülési jogát durva módon, súlyosan megsértette", továbbá kérték az alperesek kötelezését az eredeti állapotnak a saját költségükön történő helyreállítására, és e körben arra, hogy a nagymama holttestét tartalmazó koporsót a felperesek édesapjának sírjából másik sírba temettessék át, ennek hiányában pedig kérték az alperesek egyetemleges kötelezését a felperesek részére személyenként 1 000 000 Ft és ezen tőkeösszeg után 2008. november hó 3. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatai megfizetésére.

Az alperesek a felperesek keresetének elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság az 57. sorszám alatt meghozott ítéletében megállapította, hogy az alperesek az özv. **C. G.**né 2008. november hó 3. napi temetésének intézése körében a holttestnek a felperesek korábban elhalálozott **C. G.** nevű édesapja sírjába történő elhelyeztetésével megsértették a felperesek kegyeleti jogát, valamint emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát. Kötelezte ezért az alpereseket, hogy fizessenek meg egyetemlegesen 15 napon belül a felpereseknek személyenként 500 000 Ft-ot és annak a 2008. november hó 3. napjától a kifizetés napjáig járó, a mindenkori késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát; ezt meghaladóan pedig a felperesek keresetét elutasította. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 60 000 Ft le nem rótt eljárási illetéket, és fizessen meg a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság költségvetési elszámolási számlájára külön felhívásra 71 030 Ft állam által előlegezett költséget; ezt meghaladóan a le nem rótt eljárási illetéket és az állam által előlegezett költséget az állam viseli. Kimondta, hogy a felperesek pártfogó ügyvédjének díját 50 %-os arányban az alperesek egyetemlegesen kötelesek viselni, míg 50 %-os arányban azt az állam viseli.

Határozatának indokolása szerint a sírhelyhasználati jog sajátos, kegyeleti jellegű intézmény és nem azonosítható a vagyoni jellegű használati jogokkal (BH 1990/375., BH 2000/242.). A sírhely feletti rendelkezési jognak a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény 22. §-ában, valamint a törvény végrehajtásáról szóló 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet 10. §-ának (4) bekezdésében és 18. §-ában rögzített szabályozása a

temetéseket intéző személyek és a temetők fenntartóinak viszonylatában irányadóak, egyben a kegyeleti és egyéb személyiségi jogok jogosultjainak e jogai és jogsérelmei megítélése szempontjából irrelevánsak (BDT 2005/1260.). Erre tekintettel nincs jelentősége annak, hogy az érintett temetési helyet ki váltotta meg, és kit illetett meg az a fölötti kötelmi alapú rendelkezési jog, ami részben amúgy is a felpereseket, mint törvényes örökösöket illette meg az alperesek mellett. A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény 1. §-ának (2) bekezdése, valamint 19. §-ának (2) bekezdése alapján az eltemetés helyére nézve elsősorban az elhunyt életében tett rendelkezése az irányadó azzal, hogy a temetésben közreműködők erre a rendelkezésre figyelemmel kötelesek együttműködni.

Az elsőfokú bíróság a perbeli bizonyítékok alapján megállapította, miszerint néhai id. **C. G.**né életében kinyilvánította azon szándékét az alperesek irányába, hogy elhalálozása esetén a felperesek édesapjának sírjába temettessék, aminek cáfolatára a felperesek és az ő szűk családi körük tudomásának hiánya nem alkalmas. Ezen szándékkal szemben is érvényesül azonban az az általános elvárás, hogy annak teljesítése mások jogait és törvényes érdekeit, így mások személyhez fűződő jogait ne sértse, amely elvárható magatartási szint irányadó a temetésében közreműködő személyek eljárására is, s az alól nem biztosít immunitást az elhunyt életében tett rendelkezésére történő hivatkozás. Néhai **C. G.** tekintetében a Ptk. 85. §-ának (3) bekezdése, valamint a Ptk. 685. §-ának b) pontja alapján mind a felperesek, mind az alperesek a kegyeleti jog jogosultjának minősülnek. Több kegyeleti jogosult esetén valamennyien önállóan, de egymás jogának tiszteletben tartásával gyakorolhatják e jogukat, ezért alapvető elvárás a kegyeleti jog gyakorlása során a közöttük való együttműködés (BDT 2005/1260., BH 1984/352., BH 1990/374., BH 1990/375.). Annak a meghatározása, hogy az elhunyt személy sírhelyébe mely másik személyt temessenek, az elhunyt személy hozzátartozóinak, mint a kegyeleti jog jogosultjainak közös döntési körébe tartozik. Több kegyeleti jogosult esetében a jogok versengenek egymással, s mindegyik jogosult önállóan, de egymás jogainak sérelme nélkül, azok tiszteletben tartása mellett gyakorolhatja a kegyeleti jogát, ezért alapvető elvárás a kegyeleti jog gyakorlása során az együttműködés. Az ilyen helyzetekben fokozott jelentősége van a Ptk. 4. §-ának (3) bekezdésében előírt kölcsönös együttműködésnek, és egyik jogosult sem tehet olyan intézkedéseket, amely sérti a halott emlékét és a többi kegyeleti jogosult jogait, illetve méltánylást érdemlő érdekeit. A perbeli esetben ezzel azonos tartalmú a helyben kialakult szokás is, mely szerint általánosságban a temetés módjára és helyére a családtagok előzetes megállapodása az irányadó.

Az elsőfokú bíróság emiatt megállapította, az alperesek megsértették a felperesek személyhez fűződő jogait azzal, hogy a felpereseket előzetesen nem értesítették és hozzájárulásukat előzetesen nem kérték édesanyjuk felperesek édesapjának sírhelyébe való eltemettetéséhez.

A kegyeleti jog nem a halott, hanem a túlélők személyiségi jogaként érvényesül, melyben egyebek mellett a gyászuk kifejezése, az elhunythoz fűződő érzelmeik, emlékeik nyilvánulnak meg, így alapvetően tágabb tartalmi terjedelmet fog át, mint amit a Ptk. 85. §-ának (3) bekezdése megszövegez. Az emberi méltósághoz való jogot egyrészt mint az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdése, másrészt a Ptk. 76. §-a deklarálja. Utóbbi

értelmében az emberi méltóság megsértése akkor valósul meg, ha a személyt nem önbecsülésének, az emberi érintkezési formák követelményének megfelelő elbánásában részesítik, különösen ha emberi mivoltában megalázzák, méltatlan vagy hátrányos helyzetbe sodorják. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság az ítéletének rendelkező részében foglaltak szerint a személyiségi jogsértés tényét megállapította azzal, hogy a jogsértés megállapításánál a felperesi kereseti kérelem korlátai mellett (Pp. 215. §-a) a sérült személyiségi jogokra, valamint a jogsértő magatartás mibenlétére volt figyelemmel.

Az eredeti állapot helyreállítását célzó felperesi kereseti kérelem vonatkozásában az elsőfokú bíróság tekintettel volt arra, hogy a személyiségi jogsértés szankciójaként nem teremthető olyan helyzet, ami a már megvalósult jogsértéshez képest további, és ahhoz képest aránytalan további sérelmet eredményezett volna. A felperesek édesapjának sírjába temetett személy a felperesek nagymamája, akivel szemben a felpereseknek ellenérzése nincs, az ő nyughelye nem korlátozza őket édesapjuk sírjának zavarmentes látogatásában. Mindezek miatt az áttemettetés elrendelése aránytalanul nagyobb hátrányos következményeket okozott volna, mint amilyen a jelenlegi helyzet fenntartásával együtt jár, ezért az elsőfokú bíróság ezen kereseti kérelmet elutasította, amiért a vagylagosan előterjesztett nem vagyoni kártérítési igényt érdemben bírálta el. A nem vagyoni kártérítés konjunktív feltételei a személyiségi jogsértésben manifesztálódó jogellenes károkozó magatartás, az immateriális hátrány, a károkozó magatartás és a hátrány között fennálló okozati összefüggés, valamint a károkozó magatartásának a felróhatósága. Az immateriális hátrány természetes személy károsult esetében bármely testi, lelki, érzelmi, illetve az élethelyzet/életminőség hátrányos megváltozásában megnyilvánuló hátrány, melynek ténye, mibenléte és terjedelme megállapítható tételes bizonyítás alapján vagy a Pp. 163. §-ának (3) bekezdése alapján köztudomású tényként is.

A felpereseknél bekövetkezett immateriális hátrányt az elsőfokú bíróság az alábbiakban állapította meg:

1.) A felperesek elestek annak lehetőségétől, hogy a szüleiket egy sírhelyben tudják nyugodni és e közös sírhely látogatásával, gondozásával ápolhassák a házasság felbontását követően élettársi kapcsolatban élt szüleik közös emlékét. Emiatt valóságosnak, a helyi szokásoknak is megfelelőnek és megkérdőjelezhetetlenül méltánylást érdemlőnek tekintendő a szülők egy sírban történő elhelyezésére irányuló felperesi szándék azzal, hogy önmagában az élettársi kapcsolat hiánya sem eredményezné az alperesek mentesülését a személyiségi jogsértésnek sem a ténye, sem a szankciói alól.

2.) Mindkét felperesnél súlyos lelki és érzelmi hátrányt okozott egyrészt az alperesi rátemetés ténye, mely önmagában megfosztotta a felpereseket az eredeti szándékuk megvalósításának lehetőségétől, másrészt az alperesi rátemetés többlettényállásnak minősülő körülményei, nevezetesen az, hogy a felperesek pusztán a temetési szertartáson szembesültek édesapjuk sírjának megnyitásával, és nagymamájuk oda való eltemetésével.

3.) Az alperesi jogsértéssel közvetlen okozati összefüggésben további lelki és emocionális hátrányként értékelhető mindkét felperes vonatkozásában, hogy az alperesi eljárás az önértékelésükben, önbecsülésükben, saját személyük és közvetlen családjuk értékének és

értékelésének megítélésében elbizonytalanította őket, mindkét felperes tekintetében mélyen megalázott érzelmi anyagot gyűjtött fel.

4.) A temetési szertartáson kialakult helyzet, majd annak a baráti, ismerősi és lakókörnyezetben keletkezett visszhangja, a temetési szertartáson a gyászolók egy részének, a szertartást követően a lakó és ismeretségi kör egy részének megbotránkozása és a felperesek részéről ennek a körülménynek a viselése a hétköznapokban szintén az alperesi jogsértéssel közvetlen okozati összefüggésben álló hátrány. Sem az alperesi jogsértés súlyát, sem a felpereseknél előállt immateriális hátrány tényét és mértékét nem csökkenti az a körülmény, hogy a szertartás méltóságát nem pusztán a temetkezési hely alperesi megválasztása, és az ezzel való szembesülés zavarta meg, hanem az is, hogy egyes gyászolók az emiatt keletkezett felháborodásuknak a szertartás rendjét és méltóságát zavaró módon adtak hangot, ez utóbbi körülmény ugyanis szoros okozati összefüggésben áll magával a temetési hely megválasztásával.

A II. rendű felperes drasztikus fogyása, valamint a tanulmányi eredményének romlása és az alperesi jogsértés között okozati összefüggés nem volt megállapítható. Az elsőfokú bíróság a felpereseket ért hátrányokat kompenzálni alkalmas, egyben elegendő kártérítési összeget személyenként mérlegeléssel 500 000 Ft-ban állapította meg, figyelemmel a jogsértés időpontjában fennállt ár- és értékviszonyokra, a józan mértéktartás követelményére, valamint a vonatkoztatható bírói gyakorlatra. A késedelmi kamatfizetési kötelezettség a Ptk. 360. §-ának (1) és (2) bekezdésein, valamint a Ptk. 301. §-ának (1) bekezdésén alapul; ezt meghaladóan pedig a felperesek kártérítés iránti keresetét elutasította.

Az elsőfokú bíróság mellőzte a felpereseknek **K. A-né, D. I-né**, **S. L-né Sz. L-né** és **M. L.** további tanúk kihallgatása iránti indítványát, mert az érintett személyek **M. L.** kivételével írásbeli nyilatkozatot terjesztettek elő, melynek tartalma alapján meghatározható, hogy a per érdemi eldöntése szempontjából a kihallgatásuk szükségtelen, és az egyébként is széles körben lefolytatott tanúbizonyítási eljárás megfelelő szinten bizonyított adatokat szolgáltatott a perben releváns kérdések megítéléséhez.

Az I. rendű alperes az 50 %-os pervesztességi arány miatt köteles 60 000 Ft le nem rótt eljárási illeték, valamint az állam által előlegezett 119 150 Ft összegű szakértői díjból és összesen 22 910 Ft összegű tanúdíjból álló költség 50 %-ának megfelelő 71 030 Ft megfizetésére, míg az ezt meghaladóan le nem rótt illeték és az állam által előlegezett költség az állam terhén marad. A felperesek pártfogó ügyvédje díjának viseléséről a Pp. 87. §-ának (2) bekezdése, valamint a Pp. 81. §-ának (2) bekezdése alapján rendelkezett, azt az alpereseket a terhükre megállapított marasztalási összeg arányában kötelesek viselni.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen az ítélet megváltoztatását és a felperesek keresetének elutasítását, másodlagosan pedig az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését kérték az elsőfokú bíróság újabb tárgyalásra és újabb határozat hozatalára való utasítása mellett. Fellebbezésük indokaként hivatkoztak arra, hogy a perbeli sírhely feletti rendelkezési jog a

II. rendű alperest illeti meg a nagymamával megkötött tartási szerződés alapján, miáltal a közte és a temető között fennálló kötelmi jogviszonyba a felperesek nem léphettek be. A felperesek mulasztásaként értékelték, hogy ők nem jelezték, miszerint édesapjuk mellé majdan az édesanyjukat kívánják eltemetni, ezért a felperesek voltak azok, akik az őket terhelő együttműködési kötelezettségüket megsértették. Mivel az alperesek az őket megillető kegyeleti jogot jogszerűen gyakorolták, ez fogalmilag kizárja a felperesek sérelmére elkövetett jogsértést, és jogellenes magatartás hiányában kártérítésről sem lehet szó. Álláspontjuk szerint tévesen értékelte az elsőfokú bíróság a felperesek szüleinek élettársi kapcsolatát alátámasztó bizonyítékokat, ahogy a közfelháborodásra vonatkozó és egyéb bizonyítékokat is, valamint hivatkoztak a favor testamenti elvére is, aminek - nevezetesen a néhai végső nyughelye megválasztására vonatkozó akaratnyilvánításának - tiszteletben tartása nem vonhat maga után semmilyen szankciót.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérték, lényegében annak helyes indokai alapján.

Az ítélőtábla a fellebbezést a Pp. 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a Pp. 253. §-ának (3) bekezdésére figyelemmel fellebbezés hiányában nem érintette az elsőfokú bíróság ítéletének a felperesek keresetét részben elutasító rendelkezéseit. Az ítélőtábla a fellebbezést részben alaptalannak találta a következők szerint:

Az elsőfokú bíróság a releváns bizonyítási eljárást széles körben lefolytatta, annak alapján a tényállást helyesen állapította meg, ám az abból levont következtetéseivel az ítélőtábla nem értett egyet.

Az elsőfokú bíróság a sírhely feletti rendelkezési joggal összefüggésben elsődlegesen - egyben helytállóan - arra hivatkozott, miszerint alapvetően nincs jelentősége annak, hogy az érintett temetési helyet ki váltotta meg, és kit illet meg az a fölötti kötelmi alapú rendelkezési jog. Emiatt csupán másodlagosan utalt arra, hogy a sírhely feletti rendelkezési jog részben amúgy is a felpereseket, mint a sírhellyel eredetileg rendelkezni jogosult néhai id. **C. G.**né törvényes örököseit illette meg az alperesek mellett, ennek ellenére ezt a kérdést az alperesek a fellebbezésükben kiemelten kezelték. Az előbb írtak miatt a sírhely feletti rendelkezési jog alanyának a személye irreleváns volt a perbeli jogvita elbírálásánál, hiszen a per tárgya sem a rendelkezési jog, hanem a kegyeleti jog megsértése, ezért nincs jelentősége az alperesek ezzel összefüggésben kifejtett álláspontjának sem, nevezetesen annak, hogy a rendelkezési jogot a II. rendű alperes a tartási szerződéssel még a nagymama életében megszerezte volna. Azt mégis megjegyzi az ítélőtábla, miszerint ez a rendelkezési jogosultság nem tekinthető olyan vagyoni értékű jognak, amit a néhai a tartási szerződés megkötésével a vagyonának részeként, külön rendelkezés nélkül még az életében átruházhatott volna, így az erre alapított alperesi érvelés emiatt is alaptalan. Az elsőfokú iratok között 11. sorszám alatt elfekvő, az **X.** Kft-től származó adatközlés szerint a **Y-i** Köztemető IV. tábla 13. sor 24-25. számú kétszemélyes sírhelye feletti rendelkezési jogot néhai id. **C. G.**né halála után a törvényes örökösök vették át; a rendelkezésre jogosult személyében bekövetkezett változás rögzítése pedig nyilvánvalóan a temetést tevőlegesen intéző II. rendű alperes bejelentésén alapult. Amint arra az elsőfokú bíróság is

rámutatott, az öröklésből kiesett édesapjuk helyén a felperesek is törvényes örökösei nagyanyjuknak, ezért a sírhely feletti rendelkezési jog a néhai halálát, azaz 2008. október hó 25. napját követően őket is megillette az alperesekkel együtt, ám ismételten felhívja a figyelmet az ítélőtábla arra, hogy a felek közötti jogvita nem a rendelkezési jog megsértésében gyökerezik.

Az alperesek alaptalanul kifogásolták, hogy a felperesek nem jelezték azon szándékukat, miszerint édesapjuk mellé annak halála után az édesanyjukat kívánják örök nyugalomra helyezni, ugyanis a felperesek édesanyja tekintetében az alperesek nem tekinthetőek a majdan keletkező kegyeleti jog jogosultjainak, ezért az ő értesítésük nem vonható a felek közötti együttműködés körébe, ellenben néhai id. **C. G.**né esetében valamennyi peres felet megillette a kegyeleti jog, ezért a temetést intéző alperesek részéről a felperesek értesítése elvárható lett volna. A jelen per tárgya a felperesek édesanyjának személyétől független, az a nagymama halála után a kegyeleti jog jogosultjai közötti együttműködés hiánya miatti jogsértés, amely jogsértést az elsőfokú bíróság által helyesen megállapítottak szerint az alperesek követték el. Ezzel összefüggésben megjegyzi az ítélőtábla, hogy a temetkezési szokásoknak megfelelően a házastársak (élettársak) általában közös nyughelybe kerülnek, aminek alapján a felperesek is alappal feltételezhették, miszerint nagyanyjukat nagyapjuk mellett helyezik örök nyugalomra, ezért nem róható fel nekik, hogy nagyanyjuk halála után az alperesekkel a kapcsolatot nem keresték, ezzel szemben viszont az alperesektől alappal lett volna elvárható az előbbi szokással ellentétes sírhelyválasztásról az édesapjuk és nagyanyjuk által kétszeresen is érintett felpereseket előzetesen tájékoztatni s ahhoz a hozzájárulásukat kérni.

Tévesen hivatkoztak arra az alperesek, hogy a kegyeleti joguk gyakorlása kizárja a felperesek sérelmére elkövetett jogsértést. E tekintetben az ítélőtábla visszautal az elsőfokú bíróság által részleteiben kifejtett azon elvre, hogy a kegyeleti jogosultak egyikének joggyakorlása nem járhat a többi jogosult jogainak és méltányolható érdekeinek a sérelmével, márpedig a perbeli esetben éppen ez történt. Szintén itt utal vissza arra is, hogy a néhai végső nyughely megválasztásával összefüggésben nyilvánított akaratának korlátja mások jogainak és törvényes érdekeinek tiszteletben tartása, ezért az elhunyt életében nyilvánított akaratára és ezzel összefüggésben a favor testamenti elvére való hivatkozás nem biztosíthat immunitást a kegyeleti jog jogosultja által más sérelmére elkövetett jogsértés alól.

Az alperesek álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen értékelte a perben rendelkezésre álló - a felperesek szüleinek élettársi kapcsolatát alátámasztó, illetőleg a közfelháborodást igazoló - bizonyítékokat. Ezzel szemben megállapítható, hogy e tekintetben az elsőfokú bíróság széleskörű bizonyítást folytatott le, és nem pusztán a családtagok vallomása (**L. P-néB. I-né**), hanem rajtuk kívüli érdektelen személyek - így az elsőfokú bíróság által külön megnevezett **P. I-né**, valamint **E. I.** mellett **V L.**, **B. A.**, **P. M-né**, **K. A., A. K.** és **K. L-né** - tanúvallomásai önmagukban s kétséget kizáró módon alátámasztották a felperesek szülei közötti élettársi kapcsolat néhai **C. G.** haláláig való fennállásának tényét. Szintén nem kifogásolható, hogy az elsőfokú bíróság a temetés utáni szóbeszédek tekintetében a tényállást a felperesek rokonai és édesanyjuk munkatársainak vallomására alapítottan állapította meg, mert egyrészt a tanúk ebbéli minősége

eredendően nem jelenti az elfogultságukat, ami miatt a vallomásukat eleve mellőzni kellett volna, másrészt alapvetően a felperesek rokoni és ismerősi körébe tartozó személyek azok, akik a felperesek baráti, ismerősi körében és lakókörnyezetében a történtek visszhangjáról számot tudtak adni. Ezt nem befolyásolja, hogy a felperesek édesanyjának a munkatársai ez utóbbi elmondásából szereztek tudomást a temetés helyéről, mert az alperesek maguk sem állították, hogy ez a közvetett információ valótlan lett volna. Az a körülmény, hogy más személyek - pl. **P-né Sz. É., S. I.** - a saját környezetükben nem tapasztaltak ilyen szóbeszédet, önmagában a felperesek állításának a cáfolatára nem alkalmas.

Alaptalanul sérelmezték az alperesek, hogy az elsőfokú bíróság a perbeli szakvélemények ellenére az okozati összefüggés hiányát nem vette figyelembe, ezzel ellentétes megállapítást tartalmaz ugyanis az ítéletének indokolása, az pedig, hogy a felperesek érzelmi reakciói örökletes hajlamok, valamint gyermekkori nevelési és szocializációs hatások miatt a szokásostól eltérőek, és a negatív eseményeket nehezebben dolgozzák fel, az alpereseket a jogellenes magatartásukkal okozott károkért fennálló felelősségük alól nem mentesítheti, mivel ennek hiányában a felpereseket a perbeli negatív hatások sem érték volna.

Azt ehelyütt jegyzi meg az ítélőtábla, hogy a fellebbezésben írtakkal ellentétben a jelen perbeli jogvita túlmutat az alperesek által állított pénzszerzési törekvéseken. A per alapja ugyanis az alperesek állításával ellentétben nem abban rejlik, hogy egyes rokonok az elhunyt kívánságát szem előtt tartó és kegyeleti jogát gyakorló családtagok rovására történő kártérítéshez jutás érdekében utólag nem értettek egyet az elhunyt elhelyezésével, hanem ezzel szemben abban, hogy az alperesek a felperesek megkérdezése és engedélye nélkül édesapjuk sírhelyét megnyittatták, és a felperesek szüleik közös nyugvására vonatkozó szándékát meghiúsítva nagyanyjukat oda temettették, amely ténnyel a felpereseket a temetésen szembesítették. Ez a magatartás pedig megfelelő alap volt a felpereseket ért nem vagyoni hátrány bekövetkeztének megállapítására, amely független attól, hogy a felperesek évi 10, avagy 3-4 alkalommal látogatják édesapjuk sírját.

Az elsőfokú bíróság helytállóan mérte fel a felperesek oldalán bekövetkezett immateriális hátrányok körét, azonban eltúlzott volt az annak kompenzálására meghatározott nem vagyoni kártérítés összege. A felperesek oldalán meglévő immateriális sérelmek csak kisebb részben voltak visszavezethetőek az alperesek jogellenes magatartására, továbbá annak tudata, hogy a felperesek szülei ebben a sírban közösen nem nyugodhatnak, elsősorban a felperesek édesanyjánál okozhatott nem vagyoni hátrányt, nem pedig a nagyanyjuk személyét elfogadó felpereseknél. A felpereseknek, mint édesapjuk tekintetében a kegyeleti jog jogosultjainak amúgy is lehetőségük van arra, hogy édesapjukat majdan az édesanyjuk melletti örök nyugalom érdekében egy általuk megváltandó kétszemélyes sírba helyeztessék át (a peres felek közös rendelkezése alá tartozó jelenlegi sírhely megnyitásához természetesen az alperesek hozzájárulása is szükséges, ám ennek elmaradása esetén a felperesek bírósághoz fordulhatnak), tehát a szüleik közös sírban való nyugvására irányuló szándékuk nem tekinthető véglegesen meghiúsultnak. Ezen körülményekre figyelemmel az ítélőtábla a felperesek javára megállapított nem vagyoni kártérítés összegét személyenként 150 000 Ft-ra szállította le, mert ez az összeg szükséges, egyben elegendő az őket ért személyiségi jogsérelem

kompenzálására, tekintettel annak korbeli esedékességére is. A késedelmi kamatfizetés kezdő időpontjának meghatározásával nem értett egyet az ítélőtábla, ugyanis a felperesek károsodása néhai id. **C. G.**né temetése alkalmával, 2008. november hó 3. napján következett be, amikor a kártérítés is esedékessé vált a Ptk. 360. §-ának (1) bekezdése szerint. Az esedékesség napján az alperesek még késedelem nélkül teljesíthettek volna a felperesek felé, késedelmük csak az ezt követő naptól - 2008. november hó 4. napjától - következett be, így a késedelmi kamatot is ekkortól kötelesek fizetni.

A kártérítés összegének leszállítása miatt módosult a felek pernyertességének aránya is, ami szükségessé tette az I. rendű alperes által megfizetendő le nem rótt kereseti illeték és az állam által előlegezett költség összegének, valamint a pártfogó ügyvédi díj viselésére meghatározott aránynak a módosítását. Az I. rendű alperes által megtérítendő kereseti illeték összegének meghatározásánál az ítélőtábla az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) - kereset előterjesztésekor hatályos - 39. §-a (3) bekezdésének b) pontja szerinti 350 000 Ft-os pertárgyértéket vette alapul, mert az meghaladta az alperesek által fizetendő kártérítés összegét, és a személyhez fűződő jog megsértésének megállapítására előterjesztett kereset alapos volt velük szemben, márpedig ennek esetében az eljárás tárgyának az értéke nem volt megállapítható. A felperesek a megváltoztatott döntés értelmében immár nagyobb arányban minősülnek pervesztesnek, ezért a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján kötelesek a jogi képviselővel eljárt alperesek javára perköltséget fizetni, aminek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja és 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján állapította meg az ítélőtábla; az ezzel összefüggő teljesítési határidő is a Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapul.

A leírtak miatt az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét a kártérítés mértéke, az utána fizetendő késedelmi kamat kezdő időpontja, valamint a perköltség vonatkozásában megváltoztatta, egyebekben pedig helybenhagyta a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése szerint.

A felperesek az I. rendű alperes által lerótt fellebbezési eljárási illeték és az alperesek oldalán a jogi képviseletükkel felmerült, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja és (5) bekezdése, valamint 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján meghatározott összegű ügyvédi munkadíj 40 %-os mértékű pervesztességükkel arányos részét a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján kötelesek megtéríteni a Pp. 217. §-ának (1) bekezdése szerint meghatározott teljesítési határidőn belül. Az alperesek a fellebbezési eljárásban nagyobb részben pervesztesek lettek - a fellebbezett érték 1 000 000 Ft volt, ezen belül az alperesek az Itv. jelenleg hatályos 39. §-a (3) bekezdésének c) pontja szerint - szintén a meg nem határozható pertárgyértékre tekintettel - 600 000 Ft erejéig, azaz 60 %-ban lettek pervesztesek -, ezért a felpereseket képviselő pártfogó ügyvéd díjának viselésére is ebben az arányban kötelesek a Pp. 87. §-ának (2) bekezdése alapján, méghozzá a Ptk. 82. §-ának (1) bekezdése értelmében egyetemlegesen, míg a fennmaradó részt az állam viseli, figyelemmel a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 11/A. §-ának (2) bekezdésére is.

Debrecen, 2010. november hó 9. napján

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, dr. Bakó Pál s.k. előadó bíró, dr. Riczu András s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő